

7

СУДОВА ТРАНСПОРТНО- ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА

DOI: 10.33994/kndise.2024.69.57
УДК 343.9

Ірина Петрівна Сівчук

Кандидатка економічних наук, старша судова експертка сектору товарознавчих та гемологічних досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних, екологічних досліджень та оціночної діяльності Тернопільського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України

ORCID: 0000-0002-9087-2181, e-mail: sivchukira@gmail.com

Галина Василівна Маслій

Завідувачка відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних, екологічних досліджень та оціночної діяльності Тернопільського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України

ORCID: 0009-0005-6048-0602, e-mail: maslij.halyna@gmail.com

Теоретичні та методологічні акспекти судової товарознавчої експертизи в умовах сьогодення: основні засади, актуальність

В статті викладені думки провідних фахівців та спеціалістів, які займаються науковою діяльністю щодо аналізу проблем призначення судових товарознавчих експертиз. Досліджено специфіку експертної діяльності та набір якостей, якими повинен володіти судовий експерт здійснюючи експертні дослідження. Наведені завдання, які можуть

вирішуватись, коли призначається судова товарознавча експертиза та запитання на які може дати відповідь судовий експерт (подано орієнтовний перелік).

Ключові слова: судова товарознавча експертиза; спеціальні знання; об'єкти товарознавчої експертизи; ринкова вартість; методи товарознавчої експертизи.

Постановка проблеми. Актуальність статті полягає в тому, що судові товарознавчі експертизи залишаються значимими серед інших видів експертиз, адже кількість зареєстрованих кримінальних проваджень за ознаками злочинів пов'язаних із крадіжками, шахрайствами, грабежами з кожним роком зростає. Статистичні дані (конкретної організації) свідчать про збільшення призначення товарознавчих експертиз в середньому на 10 %, що стимулює виведення товарознавчих досліджень на новий рівень: це і підготовка та перепідготовка працівників (підвищення їх професійного рівня), це і міжнародна співпраця та набуття практичного зарубіжного досвіду, це і вдосконалення самої ж нормативно-правової бази тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічна основа та теоретичні аспекти щодо проблем проведення судових експертиз, зокрема і судової товарознавчої експертизи висвітлені в наукових працях та роботах провідних фахівців та науковців. Особлива увага приділяється таким авторам, як: Я. О. Кулик, О. А. Косторна, О. М. Зуєва, С. О. Бузина, Р. В. Кравченко, Д. Ю. Серєда, І. М. Попович, М. Є. Бондар, А. М. Тимчишин та ін. [2, 4, 5, 9, 10, 12, 13].

Так, Я. О. Кулик вважає, що при призначенні судової експертизи можуть виникати проблеми формулювання запитань, які ставляться на розгляд судовому експерту, оскільки особи, які беруть участь у справі, та суд не володіють спеціальними знаннями в області науки, техніки, мистецтва, ремесла, тому коло питань, які ставляться, можуть бути проблематичними [5]. На думку О. А. Косторної та О. М. Зуєвої експертні дослідження у сфері товарознавства є відносно новими видами експертиз. Автори наводять приклади у яких випадках призначається судова товарознавча експертиза, аналізують основні етапи дослідження та пропонують орієнтовний перелік вирішуваних питань при проведенні товарознавчої експертизи [9]. Також, О. А. Косторна та О. М. Зуєва роблять акцент на тому, що за своєю природою експертні товарознавчі дослідження є системою спеціальних методів та дій, спрямованих на вивчення стану та властивостей споживчих та промислових товарів. Проте, для забезпечення високої якості експертних досліджень спеціалістам доводиться долати ряд труднощів. Специфічність труднощів полягає в «шаблонності» експертиз з використанням одних і тих самих запитань [12]. С. О. Бузина та Р. В. Кравченко, досліджуючи проблеми

теоретичних та методологічних аспектів судової товарознавчої експертизи, зосереджують увагу на недостатньому регулюванні методів судової товарознавчої експертизи на законодавчому рівню, що може призвести до різного трактування отриманих результатів та низькому рівні вивчення даної проблематики [4]. Д. Ю. Серета аналізує різні підходи до визначення понять предмета експертизи та звертає свою увагу на особливостях збору даних, які необхідні для призначення та проведення експертних досліджень в галузі товарознавства [10]. У своїй праці М. Є. Бондар досліджує проблемні моменти, які пов'язані з використанням експертних методик при проведенні конкретної експертизи та виділяє об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу при написанні експертизи [13]. А. М. Тимчишин вважає, що висновок експерта має бути логічним завершенням проведення дослідження, при написанні якого судовий експерт повинен переслідувати мету, яка полягає у викладі результатів таким чином, щоб вони були зрозумілі особам, які не володіють спеціальними знаннями [2].

Погоджуючись з думками зазначених вище авторів, вважаємо, що судова товарознавча експертиза справді має свої специфічні особливості проведення та потребує доопрацювання, як нормативно-правової бази, так і вдосконалення професійного рівня самих судових експертів, які займаються даним видом діяльності, проте це не зменшує вагомості судової експертизи, як такої. Кожен судовий експерт, проводячи конкретне дослідження, повинен прагнути не лише раціональної модифікації свого розвитку, але й постійного вдосконалення та розвитку професійних здібностей.

Мета дослідження. Дослідження теоретичних та методологічних аспектів судової товарознавчої експертизи в умовах сьогодення, визначення основних засад призначення та актуальності заданої тематики.

Викладення основного матеріалу. Міжнародний поділ праці, активізація інтернаціоналізації та світова глобалізація є важливою складовою розвитку будь-якої сучасної держави. В Україні трансформаційні перетворення та інтеграційні процеси зумовлюють необхідність державного регулювання всіх сегментів діяльності, в тому числі і правової системи.

Судова експертна діяльність в умовах розбудови демократичної держави посідає вагоме місце в правовій системі України, проте потребує комплексного підходу щодо розвитку та вдосконалення нормативно-правової бази.

Судова експертна діяльність — це регламентована законодавством діяльність осіб, які володіють спеціальними знаннями та уповноважені сторонами провадження на виконання дій, змістом яких є дослідження певних об'єктів, процесів або явищ з метою надання науково-обґрунтованих висновків для їх використання при досудовому розслідуванні та судовому розгляді [1].

Процес проведення будь-якого експертного дослідження, в тому числі і товарознавчого, результатом якого є складання висновків, являє собою алгоритм дій судового експерта з метою надання обґрунтованих відповідей на поставлені запитання. При цьому особлива увага експертом приділяється на послідовність та детальність опису, фіксації всього процесу експертного дослідження [2].

Характерною рисою та специфікою експертної діяльності є наявність у осіб досвіду, професійних навиків та спеціальних знань. Тобто експерти повинні володіти теоретичними знаннями та практичними вміннями, пройти відповідну підготовку та навчання, результатом якої є присвоєння кваліфікації судового експерта з правом проведення судової експертизи за певним видом експертної спеціальності та перебувають на посадах, що передбачають їх залучення до організації та проведення судових експертиз. У державних експертних установах професійна компетентність судового експерта перевіряється експертно-кваліфікаційними комісіями (далі — *ЕКК*). ЕКК відповідно до покладених на неї обов'язків розглядає питання про:

- 1) присвоєння кваліфікації судового експерта згідно з Переліком видів судової експертизи та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта в Експертній службі МВС;
- 2) присвоєння або позбавлення кваліфікаційного класу згідно з Переліком кваліфікаційних класів судового експерта, які присвоюються судовим експертам Експертної служби МВС;
- 3) підвищення кваліфікації (професійного рівня) судових експертів та продовження строку дії свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта [3].

Якість професійного рівня судових експертів підтверджується шляхом підвищення кваліфікації, що пов'язано з високою динамікою розвитку різних галузей знань, зокрема товарознавчих, вплив на які має постійне оновлення асортименту товарів, складність їх номенклатури, велика різноманітність виробів за призначенням, поява нових сировинних матеріалів та засобів їх обробки. З огляду на зазначене вище, можна стверджувати, що в сучасних умовах розвитку науки, техніки, ремесла є необхідність перегляду, внесення змін до нормативно-правових актів, стандартів оцінювання майна, науково-методичного забезпечення.

На вирішення судової експертизи ставляться запитання відповідно до виду експертних спеціальностей, визначених переліком видів судової експертизи та експертних спеціальностей, за якими присвоюються кваліфікація судового експерта в Експертній службі МВС (додаток 2 Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС, затвердженого наказом МВС від 21.09.2020 № 675. З огляду на зазначене вище,

можна зробити висновок, що перелік експертних спеціальностей за період з 2020 року по 2023 рік розширений та поновлений [3].

Наприклад, в почеркознавчій експертизі залишилась лише одна експертна спеціальність 1.1. «Дослідження почерку і підписів»; експертиза зброї доповнилась новою експертною спеціальністю 3.6. «Дослідження артилерійської та ракетної зброї»; експертиза відео-, звукозапису — 7.5. «Дослідження голосу і усного мовлення мовознавчими методами». Також оновився і сам перелік видів судових експертиз такими експертизами, як: теплотехнічна, експертиза цивільного захисту, історико-археологічна, лінгвістична.

Повертаючись до запитань, які ставляться на вирішення судової товарознавчої експертизи, авторами нижче наводиться орієнтовний перелік:

- Яке найменування та призначення товарів?
- Яка групова належність (класифікаційна категорія (вид, різновид, ґатунок, артикул, марка, модель, розмір, комплектність тощо)) товарів?
- Яка ринкова вартість об'єктів дослідження станом на певну дату?
- Які характеристики об'єктів дослідження відповідно до вимог Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності?
- Чи має даний виріб дефекти? Якщо так, то які саме?
- Чи відповідає якість об'єкта дослідження встановленим вимогам (згідно ТУ, ТС, ДСТУ тощо)?
- Який розмір матеріального збитку, спричинений власнику внаслідок пошкодження належного йому майна станом на певну дату?

Я. О. Кулик виділяє кілька основних проблем постановки запитань при призначенні судової експертизи:

- запитання має відноситись до об'єкта і предмета експертизи;
- запитання експерту повинно бути поставлене саме з однозначним і зрозумілим смисловим змістом;
- запитання експерту повинно припускати конкретну відповідь на нього [4].

Поряд із запитаннями, які ставляться на вирішення судової товарознавчої експертизи, простежується паралель із завданнями, які вирішує експерт при проведенні такого виду експертизи. Авторами наводиться орієнтовний перелік завдань, до них можна віднести:

- встановлення належності товарів до класифікаційних категорій, прийнятих у виробничо-торговельній сфері (вид, різновид, ґатунок, артикул, марка, модель, розмір, комплектність тощо);

- визначення способу виробництва (промисловий чи кустарний (саморобний)) товарів;
- встановлення змін показників якості товарів;
- визначення ринкової вартості товарів на певну дату (зокрема, вартості відсутнього майна);
- встановлення розміру матеріального збитку, що спричинений власнику внаслідок пошкодження належного йому майна;
- дослідження якості товару встановленим вимогам;
- визначення характеристик об'єктів дослідження відповідно до вимог Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності.

С. О. Бузина та Р. В. Кравченко пропонують такий список завдань при безпосередньому дослідженні об'єктів судової товарознавчої експертизи:

- встановлення товарної належності досліджуваного об'єкта;
- встановлення рівня якості, в тому числі ступеня його зміни, придатності об'єкта для подальшого використання;
- встановлення відповідності/невідповідності фактичних властивостей об'єкта нормативним даним, маркувальним позначенням та даним, зазначеним у супровідних документах;
- встановлення впливу умов (упаковки, маркувальних позначень про спосіб збереження вантажу і догляду за виробом) на зміну властивостей об'єкта [5].

Судова експертиза є одним з унікальних способів отримання доказової інформації, а її висновки є важливим джерелом доказів, що сприяють встановленню істини у справі. Висновок експерта значно розширює пізнавальні можливості суду, дає змогу використовувати під час досудового та судового розгляду справ весь арсенал сучасних можливостей науки та технічного розвитку [6].

Згідно з чинним законодавством, зокрема ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [7].

Тому висновок експерта повинен відповідати певним критеріям написання, алгоритму проведення дослідження та базуватись відповідно до ст. 3 Закону України «Про судову експертизу» на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження [8].

Судову товарознавчу експертизу проводить особа, яка має спеціальні знання та кваліфікацію судового експерта з правом проведення

судової товарознавчої експертизи, здійснює відповідне дослідження та складає висновок експерта або висновок експертного дослідження.

Товарознавча експертиза щодо визначення вартості товарів народного споживання, сировини, машин та обладнання здійснюються з метою ідентифікації об'єкта дослідження, встановлення його вартості (ринкової, залишкової); дослідження зміни якості товару в процесі використання, внаслідок пошкодження чи впливу інших факторів; встановлення факту відповідності/невідповідності очікуваним критеріям якості (за Державними стандартами України (ДСТУ), технічними умовами (ТУ) та/або критеріями якості, визначеними у документі-підставі виникнення цивільно-правових відносин, які стали предметом спору тощо) [9].

Оскільки об'єкт експертизи є специфічним для кожного виду судової експертизи, відповідно потребує застосування конкретних методів дослідження та методик [10].

Для проведення оцінки майна застосовуються такі основні методичні підходи як, витратний (майновий для оцінки об'єктів у формі цілісного майнового комплексу та у формі фінансових інтересів), дохідний та порівняльний.

Витратний підхід передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єкта оцінки з подальшим коригуванням їх на суму зносу (знецінення). Дохідний підхід базується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання та очікування, відповідно до яких вартість об'єкта оцінки визначається як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки, включаючи дохід від його можливого перепродажу. Порівняльний підхід ґрунтується на врахуванні принципів заміщення та попиту і пропонування. Порівняльний підхід передбачає аналіз цін продажу та пропонування подібного майна з відповідним коригуванням відмінностей між об'єктами порівняння та об'єктом оцінки [11].

Судова товарознавча експертиза проводиться за умови наявності об'єктів дослідження, так і за умови їх відсутності (на підставі вихідних даних, що містяться у матеріалах кримінального провадження, матеріалах справи (господарської, цивільної тощо)).

Об'єктами судової товарознавчої експертизи є різні предмети матеріального світу (вироби, їх частини тощо), порівняльні зразки (як нові, так і вживані), тара, заводське упакування, маркувальні позначення (нанесені на виріб, інформація на ярликах, бирках тощо), а також документи долучені до кримінальних, цивільних, арбітражних справ, що містять інформацію про товарні характеристики; фактичний стан; процеси, пов'язані з товаром (виробами), транспортуванням, зберіганням, експлуатацією, а також про обставини (про подію, що сталася), що вплинули на стан предмета [4].

Авторами наводиться наступний перелік об'єктів товарознавчої експертизи, до них можна віднести споживчі товари (призначенні для

задоволення індивідуальних потреб споживачів): продовольчі/непродовольчі, медичні товари, живі тварини та товари промислового (виробничого) призначення: сировина, напівфабрикати, обладнання, паливно-енергетичні товари тощо.

Наприклад, до продовольчих товарів відносяться такі групи товарів, як: зерноборошняні та хлібобулочні товари; кондитерські вироби; смакові товари; овочі, плоди, гриби та їх продукти переробки; молоко і молочні продукти; харчові жири; м'ясо і м'ясопродукти; риба і рибні товари; яйця та яєчні продукти тощо. До непродовольчих — текстильні, швейні та трикотажні вироби, килими, парфумерні, косметичні, силікатні, керамічні, металогосподарські, культурно-побутові, взуттєві, хутряні, галантерейні товари, годинники, дзеркала, товари із пластичних мас, побутові електротовари, будівельні матеріали, меблеві товари тощо.

З метою виконання поставлених завдань судовим експертом застосовуються різні методи дослідження (загальні, загальнонаукові, спеціальні), методики проведення судової експертизи, нормативно-правові акти та нормативні документи (міжнародні, національні та галузеві стандарти, технічні умови, правила, норми, положення, інструкції, рекомендації, тощо), а також чинні стандарти та державні класифікатори, галузеві стандарти та технічні умови, науково-технічна, довідкова література, мережа Інтернет тощо. Вказаний перелік методів не є вичерпним [14].

До загальних методів належать категорії та закони діалектичної логіки, формально-логічні методи пізнання (аналіз, синтез, узагальнення, індукція та дедукція, гіпотеза), аналогія. Загальнонауковими методами є спостереження, вимірювання, опис, експеримент, порівнювання, моделювання, реконструкція. До спеціальних належать візуальні, морфологічні, мікроскопічні, фотографічні, фізичні, хімічні, біологічні, математичні [14].

При проведенні судової товарознавчої експертизи використовуються наступні методи дослідження, такі як: загальні методи (аналіз, індукція та дедукція), аналогія; загальнонаукові (спостереження, вимірювання (інструментальний метод), опис, порівнювання); спеціальні методи (візуальні (органолептичний метод), фотографічні, математичні).

Нижче наводиться дефініція деяких визначень:

- органолептичний метод — це метод дослідження, який ґрунтується на отриманні інформації щодо споживчих властивостей виробів та визначення їх товарних показників за встановленими критеріями, використовуючи при цьому органи чуття (зовнішній вигляд, форма, колір, запах тощо);
- інструментальний (вимірювальний) метод — це метод, який ґрунтується на використанні засобів вимірювання для отримання числових значень споживчих властивостей та показників якості товару.

Вибір експертної методики полягає в аналізі можливостей її застосування до конкретного об'єкта з врахуванням усіх вихідних даних, що містяться у матеріалах кримінального провадження, матеріалах справи (господарської, цивільної тощо).

Висновки. Сучасний стан експертної діяльності в умовах розбудови демократичної держави потребує вдосконалення нормативно-правової бази. Аналіз наукової літератури з трактуванням різних думок показав, що питаннями проведення судової товарознавчої експертизи цікавляться багато науковців та фахівців з даної експертної спеціальності. В статті обґрунтована специфіка проведення судової товарознавчої експертизи та проаналізовано сукупність факторів, які впливають на якість написання експертних висновків. Також авторами наведений орієнтовний перелік запитань, які ставляться до судового експерта-товарознавця та завдань, які можуть вирішуватись при проведенні такого виду дослідження.

Перелік посилань

1. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2363/1/монографія_2_Пиріг_макет.pdf (дата звернення: 20.11.2023).
2. Тимчишин А. М. Судова експертиза як процесуальна форма використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2023/1/40.pdf> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС від 21.09.2020 № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
4. Кулик Я. О. Проблеми призначення судової експертизи у кримінальному провадженні. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.68.html> (дата звернення: 20.11.2023).

References

1. Pyrig, I. V. Theoretical and applied problems of expert provision of pre-trial investigation : Monograph. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2363/1/монографія_2_Пиріг_макет.pdf (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
2. Tymchyshyn, A. M. Forensic examination as a procedural form of using special knowledge in criminal proceedings. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2023/1/40.pdf> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
3. On the approval of the Regulations on the Expert Qualification Commission of the Ministry of Internal Affairs and the procedure for the attestation of judicial experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs dated 21.09.2020 No. 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
4. Kulyk, Ya. O. Problems of appointment of forensic examination in criminal proceedings URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.68.html> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].

5. Бузина С. О., Кравченко Р. В. Теоретичні та методологічні аспекти судової товарознавчої експертизи. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/587/570> (дата звернення: 20.11.2023).
Buzyna, S. O., Kravchenko, R. V. Theoretical and methodological aspects of forensic commodity examination. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/587/570> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
6. Попович І. М. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в господарському судочинстві. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2019. №20. С. 190—206.
Popovych, I. M. (2019). Problematic issues of appointing and conducting a forensic examination in economic proceedings. *Theory and practice of forensic science and criminalistics*. Iss. 20. Pp. 190—206 [in Ukrainian].
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
Criminal Procedure Code of Ukraine dated 13.04.2012 No. 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
8. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
On forensic examination: Law of Ukraine dated 25.02.1994 No. 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
9. Косторна О. А., Зуєва О. М. Проблеми планування та здійснення судових експертних товарознавчих досліджень. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3186/3152> (дата звернення: 20.11.2023).
Kostorna, O. A., Zueva, O. M. Problems of planning and implementation of forensic expert commodity studies. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3186/3152> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
10. Серєда Д. Ю. Поняття товарознавчої експертизи, її цілі та завдання. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2569/2552> (дата звернення: 20.11.2023).
Sereda, D. Yu. The concept of commodity examination, its goals and tasks. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2569/2552> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
11. Про затвердження Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-n#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
On the approval of the National Standard No. 1 «General Principles of Valuation of Property and Property Rights» : Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine dated 10.09.2003 No. 1440 (with changes and additions). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-n#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].

12. Косторна О. А., Зуева О. М. Застосування спеціальних знань та методів при здійсненні судової товарознавчої експертизи. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/587/570> (дата звернення: 20.11.2023). Kostorna, O. A., Zueva, O. M. Application of special knowledge and methods in the implementation of forensic commodity examination. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/587/570> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
13. Боднар М. Є. Проблемні питання застосування експертних методик при проведенні конкретних досліджень. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=krise_2013_58\(1\)_15](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=krise_2013_58(1)_15) (дата звернення: 20.11.2023). Bodnar, M. E. Problematic issues of the application of expert methods when conducting specific research. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=krise_2013_58\(1\)_15](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=krise_2013_58(1)_15) (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].
14. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text> (дата звернення: 20.11.2023). On the approval of the Instructions on the organization of expert proceedings in the subdivisions of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine : Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 17.07.2017 No. 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukrainian].

Theoretical and methodological aspects of forensic commodity examination in today's conditions: basic principles, relevance

I. Sivchuk, G. Masliy

The article is devoted to the analysis of theoretical and methodological approaches to conducting a forensic commodity examination in today's conditions. The relevance of the article lies in the fact that forensic commodity examinations remain significant among other types of examinations, because the number of registered criminal proceedings based on crimes related to theft, fraud, and robbery is increasing every year. Statistical data (of a specific organization) indicate an average 10% increase in the assignment of commodity studies, which stimulates the development of commodity studies to a new level: this is the training and retraining of employees (increasing their professional level), this is international cooperation and the acquisition of practical experience. This is also the improvement of the regulatory and legal framework itself, etc. The article analyzes the scientific literature with the interpretation of different opinions of scientists and specialists regarding the issue of conducting a forensic commodity examination. It has been established that the forensic examination is one of

the unique ways of obtaining evidentiary information, and its conclusions are an important source of evidence contributing to the establishment of the truth in the case. Based on this, the expert's opinion significantly expands the cognitive capabilities of the court, makes it possible to use the entire arsenal of modern possibilities of science and technical development during pre-trial and judicial review of cases. However, the current state of expert activity requires improvement of the regulatory and legal framework. It is substantiated that the process of conducting any expert research, including commodity research, the result of which is drawing up conclusions, is an algorithm of actions of a forensic expert with the aim of providing substantiated answers to the questions posed. A characteristic feature and specificity of expert activity is the availability of experience, professional skills and special knowledge. Also given is an approximate list of questions that relate to a forensic expert-commodity expert and tasks that can be solved when conducting this type of research.

Keywords: forensic commodity examination; special knowledge; objects of commodity examination; market value; methods of commodity examination.

⇒ Сівчук, І. П., Маслій, Г. В. (2024). Теоретичні та методологічні аспекти судової товарознавчої експертизи в умовах сьогодення: основні засади, актуальність. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 650—661. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.57.